לא בשביל שצריך למעות אלא מִפְּנֵי רָעָתָהּ – שהיא שדה גרועה מכרה, ולכן אף שהמוכר לא קיבל את כל התשלום הוא גם רוצה שתחול המכירה, ומה שמחזור אחר הלוקח שיגמור לשלם לו הוא משום שרוצה שהלוקח לא יוכל לחזור בו.

הגמרא דנה באופנים נוספים שהמוכר עייל ונפיק אזוזי. אומרת הגמרא: **פְּשִׁיטָא** שאדם שהיה צריך למאה זוז ולכן **בָּעֵי לְזַבּוֹנֵי בְּמֵאָה** – רצה למכור שדה קטנה משדותיו ששויה מאה זוז, **וְלֹא אַשְׁכַּח** – אך לא מצא לה קונה **וְזַבִּין** – ומכר קרקע יותר גדולה **בְּמָאתַיִם** זוז, **וְקָא עָיֵיל וְנָפִיק אִזּוּזֵי** – וחיזר המוכר אחר הלוקח שישלם לו על הקרקע, ודאי **שלא קָנֵי**, שמכך שראינו שבעל כרחו מכר את הקרקע הגדולה, ויכול להיות שמחזר אחר המעות כדי לקנות שדה קטנה תחתיה, לכן כל זמן שלא שילם לו את כל המאתיים זוז לא קנה. **אֶלָּא** באופן זה יש להסתפק, **אִי בָּעֵי לְזַבּוֹנֵי** שדה קטנה משדותיו **בְּמֵאָה** זוז, **וְלֹא אַשְׁכַּח** – ולא מצא קונה מיד, **וְאִי טָרַח חָזֵי** שלא טורח יותר לחפש אחר קונה היה מוצא, **וְלֹא טָרַח**, **וְזַבִּין** – ומכר קרקע יותר גדולה **בְּמָאתַיִם** זוז, **וְקָא עָיֵיל וְנָפִיק אִזּוּזֵי** – וחיזר המוכר אחר הלוקח שיתן לו את התשלום, **מַאי**, האם מקרה זה **כְּמוֹכֵר שָׁדֵהוּ מִפְּנֵי רָעָתָהּ דְּמֵי**, שמכך שלא טרח למצוא קונה לשדה הקטנה, אלא מכר את השדה הגדולה אף שאינו צריך לכל הסכום שיקבל בעדה, מעשיו מוכיחים שמוכר אותה מפני שלא היתה חביבה עליו קרקע זו, ואם כן אף שהקונה לא סיים לשלם המעות, המכירה מכל מקום נגמרה ואינם יכולים לחזור בהם, **אוֹ לֹא** – או שאף שלא טרח למצוא קונה לשדה הקטנה, מכל מקום אין זה מוכיח שמכר את הגדולה מפני שלא היתה חביבה עליו, ולכך כל זמן שלא גמר הקונה לשלם את כל התשלום לא קנה. **תֵּיקוּ**.

שנינו במשנתינו: **שָׁכַר אֶת הַחֲמוֹר וְאֶת הַקַּדָּר וְכוּ'** להביא פרייפרין וחלילים לבלה או למת, ופועלין להעלות פשתנו מן המשרה, וכל דבר שאבד, וחזרו בהן, מקום שאין שם אדם **שׁוֹכֵר עֲלֵיהֶן אוֹ מַטְעָן**. הגמרא מבארת עד כמה שוכר עליהן. שואלת הגמרא: **עַד כַּמָּה שׁוֹכֵר עֲלֵיהֶן** – כמה יכול להוסיף לפועלים אחרים יותר מהמחיר שרגילים לתת בשוק כדי שיסכימו להשתכר, ואחר כך יקצץ זאת משכרם של הראשונים. **אָמַר רַב נַחְמָן, עַד כְּדֵי שָׁכְרָן** – עד כדי הסכום שנשאר עוד חייב לתת לפועלים הראשונים על מה שעשו יכול להוסיף להם על המחיר הרגיל בשוק.

אִיתְיְבֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן, הרי שנינו בברייתא לעיל (עו:) ועד כמה שוכר עליהן, **עַד אַרְבָּעִים וַחֲמִשִּׁים זוּז**. תירץ לו רב נחמן: **אָמַר לֵיהּ** רב נחמן לרבא, **כִּי תַּנְיָא הַהִיא שֶׁפָּאתָה חֲבִילָה לְיָדוֹ** – שיש ביד בעל הבית כלים שלהם כדרך הפועלים שמביאים כלי אומנותם לבית בעל הבית, ואז יכול להוסיף לפועלים אחרים עד השווי של הכלים שנמצאים אצלו משלהם.

משנה

משנתינו עוסקת באדם ששכר את החמור ושינה מדעת בעל הבית, וכן השוכר חמור ונפגע החמור לאחר ששכרו.

הַשּׂוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהוֹלִיכוֹ בָּהָר ושינה **וְהוֹלִיכוֹ בַּבִּקְעָה**, או ששכרו **לְהוֹלִיכוֹ בַּבִּקְעָה** ושינה **וְהוֹלִיכוֹ בָּהָר** – בראש ההר, **אֲפִילּוּ זוֹ עֶשֶׂר מִילִין וְזוֹ עֶשֶׂר מִילִין**, שדרך שניהם שוה ולא הוליכו דרך יותר ארוכה, **וּמֵתָה** מעצמה, **חַייָב** השוכר, שהואיל ושינה בו, יכול המשכיר לומר לו לא מת החמור אלא מפני שלא היה רגיל לאויר זה ששורר שם.

הַשּׂוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהוֹלִיכוֹ בָּהָר וְשִׁינָה וְהוֹלִיכוֹ בַּבִּקְעָה, ומתה, **אִם** מתה על ידי **שֶׁהֶחֱלִיקָה, פָּטוּר** אף ששינה והוליכה בבקעה, שהרי כל שכן אילו היה מוליכה בהר היתה יכולה להחליק, **וְאִם הוּחְמָה** – מתה מחמת החום שבבקעה, **חַייָב**, שיש לחשוש שמפני ששינה והוליכה בהר היא החליקה, ואף שלא הוליכה מרגל ההר לראשו אלא הוליכה בראש ההר מכל מקום גם בראשו הוא משופע וחד, ומחליק יותר מהבקעה, **וְאִם הוּחַמָּה פָּטוּר**, אף ששינה והוליכה בהר, שהרי כל שכן אילו היה מוליכה בבקעה היתה יכולה למות מחמת החום. **וְאִם** מתה **מֵחֲמַת הַמַּעֲלָה** – שכשעלתה מרגל ההר לראשו התחממה ואחר כך מתה, **חַייָב**, שמפני ששינה והוליכה בהר גרם לה המיתה.

המשנה מבארת את דין השוכר חמור ונפגע החמור לאחר ששכרו: **הַשּׂוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר וְהִכְרִיקָה** – שעלה לה חולי בעין, והוא בעין יריעה המכסה את אישון העין ואינה יכולה לראות, **אוֹ שֶׁנַּעֲשֵׂית אִנַּרְיָא** – שלקחוה לעבודת המלך, **אוֹמֵר** לו המשכיר לשוכר **הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ** וקח אותה כמו שהיא סמויה אף שתצטרך לטרוח ליישר אותה בדרכים שמזלך גרם לך כן, ובשנטלוה לעבודת המלך אומר לו המתן עד שתשוב מבית המלך, ואינו צריך לתת לו בינתיים חמור אחר, שמזלו גרם. אבל אם **מֵתָה אוֹ שִׁנְשְׁבְּרָה**, שאין לו במה לרכוב כלל, **חַייָב** המשכיר **לְהַעֲמִיד** [לו] **חֲמוֹר** אחר.

גמרא

שנינו ברישא 'השוכר את החמור להוליכו בהר והוליכו בבקעה ומתה חייב', ולא חילקה המשנה אם מתה מחמת שהוחלקה או הוחמה. שואלת הגמרא: **מַאי שְׁנָא רֵישָׁא דְּלֹא קָא מַפְלִיג** – שלא מחלק התנא מפני מה מתה אם מפני שהוחלקה או מפני שהוחמה, **וּמַאי שְׁנָא סֵיפָא דְּקָא מַפְלִיג** – שמחלק התנא כיצד מתה אם הוחלקה או שהוחמה.

מיישבת הגמרא: **אָמְרֵי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי, רֵישָׁא שֶׁלֹּא הוחלקה ולא הוחמה אלא שמֵּתָה מעצמה מֵחֲמַת אֲוִיר, דְּכששינה להוליכה בהר אַמְרִינַן** – יכול לומר לו המשכיר, **אֲוִירָא דְּהַר קַטְלָה** – לא מתה זו אלא מחמת האויר שמפני שלא היתה רגילה לאויר ששורר בהר מתה, **וְכששינה להוליכה בבקעה אַמְרִינַן** – יכול לומר לו המשכיר **אֲוִירָא דְּבִקְעָה קַטְלָה** – שמחמת שלא היתה רגילה לאויר ששורר בבקעה מתה.

ישוב נוסף: **רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא אָמַר**, ברישא מדובר **כְּגוֹן שֶׁמֵּתָה מֵחֲמַת אוּכְצָנָא** – מחמת עייפות ויגיעה ממשאה, וכששינה להוליכה בהר יכול המשכיר לומר לו שהיגיעה לעלות לראש ההר גרמה לה עייפות, ואחר כך כשהלכה בראש ההר בדרך חלקה התעייפה ומתה. וכן כששינה להוליכה בבקעה אף על פי שלא ראינו אותה מזעת ולא היה באותו היום חם מאוד לומר שמפני שהוחמה מתה, מכל מקום יכול לומר לו שאם היתה הולכת בהר, האויר ששולט שם היה נותן לה כוח שלא תתייגע ותיפול תחת משאה.

ישוב נוסף: **רַבָּה אָמַר, כְּגוֹן שֶׁהִכְּישָׁהּ נָחָשׁ** ומתה, וידוע שבמקום שהלך שם השוכר עם הבהמה מצויים לפעמים נחשים יותר מבמקום ששכרה להוליכה לשם, ולכן חייב שאומר לו המשכיר אתה פשעת וגרמת לה המיתה שאילו לא היית משנה ומוליכה שם לא היה מכישה נחש.

הגמרא מבארת את החילוק בין הרישא לסיפא באופן נוסף, שהרישא כרבי מאיר שסבר שכל המשנה מדעת בעל הבית נקרא גזלן ומתחייב באונסים, ולכך לא חילקה המשנה כיצד מתה, אלא בכל אופן חייב אפילו אם מתה באונס: **רַבִּי חִייָא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הָא** [–הרישא] **מַנִּי רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר כָּל הַמַּעֲבִיר עַל דַּעַת שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת** שינה והוליכה בבקעה שהרים סביב לה ואין האויר שולט שם היא התחממה ומתה. ואם שכרה **לְהוֹלִיכָהּ בַּבִּקְעָה וְשִׁינָה וְהוֹלִיכָהּ בָּהָר** – בראש ההר, **אִם הֶחֱלִיקָה חַייָב**, שיש לחשוש שמפני ששינה והוליכה בהר היא החליקה, ואף שלא הוליכה מרגל ההר לראשו אלא הוליכה בראש ההר מכל מקום גם בראשו הוא משופע וחד, ומחליק יותר מהבקעה, **וְאִם הוּחַמָּה פָּטוּר**, אף ששינה והוליכה בהר, שהרי כל שכן אילו היה מוליכה בבקעה היתה יכולה למות מחמת החום. **וְאִם** מתה **מֵחֲמַת הַמַּעֲלָה** – שכשעלתה מרגל ההר לראשו התחממה ואחר כך מתה, **חַייָב**, שמפני ששינה והוליכה בהר גרם לה המיתה.

המשנה מבארת את דין השוכר חמור ונפגע החמור לאחר ששכרו: **הַשּׂוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר וְהִכְרִיקָה** – שעלה לה חולי בעין, והוא בעין יריעה המכסה את אישון העין ואינה יכולה לראות, **אוֹ שֶׁנַּעֲשֵׂית אִנַּרְיָא** – שלקחוה לעבודת המלך, **אוֹמֵר** לו המשכיר לשוכר **הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ** וקח אותה כמו שהיא סמויה אף שתצטרך לטרוח ליישר אותה בדרכים שמזלך גרם לך כן, ובשנטלוה לעבודת המלך אומר לו המתן עד שתשוב מבית המלך, ואינו צריך לתת לו בינתיים חמור אחר, שמזלו גרם. אבל אם **מֵתָה אוֹ שִׁנְשְׁבְּרָה**, שאין לו במה לרכוב כלל, **חַייָב** המשכיר **לְהַעֲמִיד** [לו] **חֲמוֹר** אחר.

גמרא

שנינו ברישא 'השוכר את החמור להוליכו בהר והוליכו בבקעה ומתה חייב', ולא חילקה המשנה אם מתה מחמת שהוחלקה או הוחמה. שואלת הגמרא: **מַאי שְׁנָא רֵישָׁא דְּלֹא קָא מַפְלִיג** – שלא מחלק התנא מפני מה מתה אם מפני שהוחלקה או מפני שהוחמה, **וּמַאי שְׁנָא סֵיפָא דְּקָא מַפְלִיג** – שמחלק התנא כיצד מתה אם הוחלקה או שהוחמה.

מיישבת הגמרא: **אָמְרֵי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי, רֵישָׁא שֶׁלֹּא הוחלקה ולא הוחמה אלא שמֵּתָה מעצמה מֵחֲמַת אֲוִיר, דְּכששינה להוליכה בהר אַמְרִינַן** – יכול לומר לו המשכיר, **אֲוִירָא דְּהַר קַטְלָה** – לא מתה זו אלא מחמת האויר שמפני שלא היתה רגילה לאויר ששורר בהר מתה, **וְכששינה להוליכה בבקעה אַמְרִינַן** – יכול לומר לו המשכיר **אֲוִירָא דְּבִקְעָה קַטְלָה** – שמחמת שלא היתה רגילה לאויר ששורר בבקעה מתה.

ישוב נוסף: **רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא אָמַר**, ברישא מדובר **כְּגוֹן שֶׁמֵּתָה מֵחֲמַת אוּכְצָנָא** – מחמת עייפות ויגיעה ממשאה, וכששינה להוליכה בהר יכול המשכיר לומר לו שהיגיעה לעלות לראש ההר גרמה לה עייפות, ואחר כך כשהלכה בראש ההר בדרך חלקה התעייפה ומתה. וכן כששינה להוליכה בבקעה אף על פי שלא ראינו אותה מזעת ולא היה באותו היום חם מאוד לומר שמפני שהוחמה מתה, מכל מקום יכול לומר לו שאם היתה הולכת בהר, האויר ששולט שם היה נותן לה כוח שלא תתייגע ותיפול תחת משאה.

ישוב נוסף: **רַבָּה אָמַר, כְּגוֹן שֶׁהִכְּישָׁהּ נָחָשׁ** ומתה, וידוע שבמקום שהלך שם השוכר עם הבהמה מצויים לפעמים נחשים יותר מבמקום ששכרה להוליכה לשם, ולכן חייב שאומר לו המשכיר אתה פשעת וגרמת לה המיתה שאילו לא היית משנה ומוליכה שם לא היה מכישה נחש.

הגמרא מבארת את החילוק בין הרישא לסיפא באופן נוסף, שהרישא כרבי מאיר שסבר שכל המשנה מדעת בעל הבית נקרא גזלן ומתחייב באונסים, ולכך לא חילקה המשנה כיצד מתה, אלא בכל אופן חייב אפילו אם מתה באונס: **רַבִּי חִייָא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הָא** [–הרישא] **מַנִּי רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר כָּל הַמַּעֲבִיר עַל דַּעַת שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת**

ההבדל בין ברכה ותפילה, שהברכה בכוחה להמשיך רק מהשורש ומקור, מה שאין כן תפילה גורמת רצון חדש.

משיחת ט"ז כסלו, ה'תשכ"ט

נִקְרָא גַּזְלָן וְהֵרֵי זֶה כְּשֶׁלּוֹ וְחַיִּיב בְּאוֹנְסִין. וְלֶכְן בְּמִשְׁנָתֵנוּ שִׁנָּה הַשּׁוֹכֵר מִדַּעַת בַּעַל הַבַּיִת הוּא חַיָּיב אַף אִם מֵתָה בְּאוֹנֵס, וּמִפְּנֵי כָּךְ לֹא חִילְּקָה הַמִּשְׁנָה אִם מֵתָה עַל יְדֵי שֶׁהוֹחְלְקָה אוֹ שֶׁהוֹחֲמָה.

הַגְּמָרָא מְבָרֶרֶת מֵאֵיזוֹ מִשְׁנַת רַבִּי מֵאִיר שָׁמַעְנוּ דִּין זֶה. **מְבָרֶרֶת הַגְּמָרָא:** הֵי רַבִּי מֵאִיר, אִילֵּימָא רַבִּי מֵאִיר דְּצַבָּע, דְּתָנַן (ב"ק ק:), **הַנּוֹתֵן צֶמֶר לַצַּבָּע כְּדֵי לְצַבְּעוֹ לוֹ אָדוֹם וְשִׁינָּה הַצֶּבַע וְצָבְעוֹ שָׁחוֹר, אוֹ שֶׁנָּתַן לוֹ לְצַבְּעוֹ שָׁחוֹר וְשִׁינָּה וְצָבְעוֹ אָדוֹם, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר כֵּיוָן שֶׁשִּׁינָּה הַצֶּבַע הֲרֵי הוּא כְּגוֹזֵל וְקוֹנֶה אֶת הַצֶּמֶר בְּגוֹזֵלָה, וְנוֹתֵן לוֹ הַצֶּבַע לְבַעַל הַצֶּמֶר דְּמֵי צַמְרוֹ** – דְּמֵי צֶמֶר לְבַן שֶׁאֵינוֹ צָבוּעַ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** הַצֶּמֶר אֵינוֹ נִקְנֶה לְצֶבַע כְּגוֹזֵל אֶלָּא נִשְׁאָר שַׁיָּיךְ לְבַעֲלִיו, וִידּוֹ שֶׁל הַצֶּבַע עַל הַתַּחְתּוֹנָה, וְלֶכְן **אִם הִשְׁבַּח יָתֵר עַל הַיְּצִיאָה** – אִם הַסְּכוּם שֶׁהִשְׁבִּיחַ הַצֶּמֶר עַל יְדֵי שֶׁצְּבָעוֹ הוּא יוֹתֵר מֵהַהוֹצָאוֹת שֶׁהָיָה לְצֶבַע בִּצְבִיעַת הַצֶּמֶר, **נוֹתֵן לוֹ** בְּעַל הַצֶּמֶר לְצֶבַע אֶת **הַיְּצִיאָה, וְאִם הַיְּצִיאָה יְתֵירָה עַל הַשֶּׁבַח, נוֹתֵן לוֹ אֶת** סְכוּם **הַשֶּׁבַח,** אֲבָל אֵין בַּעַל הַצֶּמֶר מְשַׁלֵּם אֶת הַשֶּׁכֶר בִּשְׁלֵימוּת. וְכֵמוֹ כֵּן שִׁיטַת רַבִּי מֵאִיר בְּמִשְׁנָתֵנוּ שֶׁכֵּיוָן שֶׁשִּׁנָּה מִדַּעַת בַּעַל הַבַּיִת, קָנָה אֶת הַחָמוֹר כְּגוֹזֵל לְהִתְחַיֵּיב בְּכָל אוֹנְסִים, וְלֶכְן לֹא חִילְּקָה הַמִּשְׁנָה אֵיךְ מֵתָה אִם עַל יְדֵי שֶׁהוֹחְלְקָה אוֹ שֶׁהוֹחֲמָה.

דּוּחֶה הַגְּמָרָא: **מַאי,** דִּלְמָא **שַׁאנִי הָתָם דְּקָנְיָא בְּשִׁינּוּי מַעֲשֶׂה** – שֶׁקָּנָה אֶת הַצֶּמֶר כְּגוֹזֵל עַל יְדֵי שֶׁשִּׁנָּה אֶת הַצֶּמֶר מִכְּמוּת שֶׁהָיָה, אֲבָל בְּשׁוֹכֵר אֶת הַחָמוֹר אַף עַל פִּי שֶׁשִּׁנָּה לְהוֹלִיכָהּ בְּמָקוֹם אַחֵר כֵּיוָן שֶׁלֹּא עָשָׂה שִׁינּוּי בְּגוּף הַחָמוֹר לֹא יִסְבּוֹר רַבִּי מֵאִיר שֶׁהוּא קוֹנֶה אֶת הַחָמוֹר לְהִתְחַיֵּיב בְּאוֹנְסִים.

אִפְשָׁרוּת נוֹסֶפֶת: **אֶלָּא** הָא **רַבִּי מֵאִיר דְּ'מִגְּבַת פּוֹרִים',** דְּתָנְיָא, **מִגְּבַת פּוֹרִים** – הַמְּעוֹת שֶׁגּוֹבִים גַּבָּאֵי צְדָקָה לְחֹלֶק לָעֲנִיִּים לְסִעוּדַת פּוּרִים, **יֵינָתֵן כּוּלּוֹ לָעֲנִיִּים בְּפוּרִים.** וְכֵן **מִגְּבַת הָעִיר** – הַמְּעוֹת שֶׁגּוֹבִים גַּבָּאֵי צְדָקָה בְּפוּרִים לְצוֹרֶךְ עִנְיֵי הָעִיר, יִנָּתֵן רַק לְעִנְיֵי **אוֹתָהּ הָעִיר. וְאֵין** מְדַקְדְּקִין **בְּדָבָר** – בְּמִגְבֵּית פּוּרִים לוֹמַר שֶׁדַּי לָהֶם בְּמַה שֶׁיִּקְּנוּ בְּחֹלֶק מֵהַמְּעוֹת צַרְכֵי הַסְּעוּדָה, וְהֵיתֵר יִשָּׁאֵר לְקוֹפָּה שֶׁל צְדָקָה, **אֲבָל לוֹקְחִין** בְּכָל הַמְּעוֹת שֶׁגָּבוּ **אֶת הָעֲגָלִים** לְצוֹרֶךְ סְעוּדַת פּוּרִים, **וְשׁוֹחֲטִין וְאוֹכְלִים אוֹתָן, וְחִמּוֹתָר** מֵהַבָּשָׂר שֶׁלֹּא יִסְפִּיקוּ לֶאֱכוֹל בְּפוּרִים, יִמָּכֵר **וְיָפוֹל** – וְהַמְּעוֹת יִלְכוּ **לְכִיס שֶׁל צְדָקָה. רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר אוֹמֵר,** מִגְּבַת **פּוּרִים לְפוּרִים** – הַמְּעוֹת שֶׁהֶעֱנִי מִקַּבֵּל עָבוּר סְעוּדַת פּוּרִים יִשְׁתַּמֵּשׁ עִמָּם לְצוֹרֶךְ סְעוּדַת פּוּרִים בִּלְבַד, **וְאֵין** הֶעָנִי **רַשַּׁאי** לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַמְּעוֹת לִצְרָכִים אֲחֵרִים וַאֲפִילּוּ לְיַקֵּר מֵהֶן **רְצוּעָה לְסַנְדָּלוֹ, אֶלָּא אִם כֵּן** הִתְנָה הֶעָנִי **כְּמַעֲמָד אַנְשֵׁי הָעִיר** שֶׁהוּא רוֹצֶה לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַמְּעוֹת לִצְרָכִים אֲחֵרִים. דִּבְרֵי **רַבִּי יַעֲקֹב** שֶׁאָמַר מְשׁוּם **רַבִּי מֵאִיר** שֶׁכָּךְ אָמְרוּ תְּנָא קַמָּא וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. **וְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל** מֵיקַל שִׁיכּוֹלִים הֵן הַגְּבָאִים וְהֵן הָעֲנִיִּים לְשַׁנּוֹת הַמְּעוֹת לְדְבָרִים שׁוֹנִים. עַל כָּל פָּנִים רָאִינוּ שֶׁשִּׁיטַת רַבִּי מֵאִיר שֶׁאָסוּר לְעָנִי לְשַׁנּוֹת מִדַּעַת בַּעַל הַבַּיִת הַנּוֹתֵן לוֹ דּוּקָא לְפוּרִים, וְכֵמוֹ כֵּן שִׁיטַת רַבִּי מֵאִיר בְּמִשְׁנָתֵנוּ שֶׁאָסוּר לוֹ לְשַׁנּוֹת, וּכְשֶׁשִּׁנָּה הֲרֵי הוּא כְּגוֹזֵל וּמַחְתִּיב בְּכָל אוֹנְסִים.

דּוּחֶה הַגְּמָרָא: דִּלְמָא **הָתָם נַמִּי** הוּא מְשׁוּם **דְּאַדַּעְתָּא דְּ'פוּרִים** (**הוּא דְּיֵיהִיב**) [**וְהָבוּ**] **לֵיהּ** – שֶׁעַל דַּעַת שֶׁיִּקְנֶה בּוֹ צַרְכֵי פּוּרִים נָתְנוּ לוֹ, **אַדַּעְתָּא דְּמֵידִי אַחֲרִינָא לָא** (**יהיב**) [**יְהָבוּ**] **לֵיהּ** – וְעַל דַּעַת שֶׁיִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ לְצַרְכִים אֲחֵרִים לֹא נָתְנוּ לוֹ, וְלֶכְן בִּסְפֵי הַצְּדָקָה נִשְׁאָרִים בְּחִזְקַת הַנּוֹתְנִים, וְאִם מִשְׁתַּמְּשִׁים הָעֲנִיִּים בְּכִסְפֵי לְצַרְכִים אֲחֵרִים גּוֹזְלִים הֵם אֶת הַכִּסְפֵי.

מְסִיקָה הַגְּמָרָא: **אֶלָּא** הָא **רַבִּי מֵאִיר, דְּתָנְיָא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מְשׁוּם רַבִּי מֵאִיר, הַנּוֹתֵן דִּינָר לֶעָנִי לִיקַּח לוֹ חָלּוּק לֹא יִקַּח בּוֹ הֶעָנִי טָלִית, וְאִם נָתַן לוֹ לִקַּח בּוֹ טָלִית לֹא יִקַּח בּוֹ חָלּוּק, מִפְּנֵי שֶׁמְּעֲבִיר עַל דַּעְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת** שֹׁלֹא נָתַן לוֹ אוֹתָם עַל דַּעַת כֵּן, וְמִמֵּילָא הַמְּעוֹת שֶׁבִּידוֹ גּוֹזְלִים הֵם. וְכֵמוֹ כֵּן שִׁיטַת רַבִּי מֵאִיר בְּמִשְׁנָתֵנוּ שֶׁאָסוּר לוֹ לְשַׁנּוֹת, וּכְשֶׁשִּׁנָּה מִתְחַיֵּיב בְּכָל אוֹנְסִים.

שׁוֹאֶלֶת הַגְּמָרָא: **וְדִלְמָא שַׁאנִי הָתָם דְּאָתוּ לְמִיחְשְׁדֵיהּ** – שֶׁאִם יִשְׁנֶה וְיִקְנֶה בְּמָעוֹת דָּבָר אַחֵר, יָבוֹאוּ לַחְשׁוֹד אַחֵר בְּעַל הַבַּיִת, **דְּאָמְרֵי אִינְשֵׁי** – שֶׁיֹּאמְרוּ עָלָיו הַבְּרִיּוֹת, **אֲמַר פְּלָנְיָא זְבִינְיָא לֵיהּ לְבוּשָׁא לְפְלוֹנִי עֲנִיָּא** – פְּלוֹנִי אָמַר שֶׁיִּקְנֶה לוֹ לְבוּשׁ לִפְלוֹנִי עָנִי **וְלָא זָבַן לֵיהּ** – וְלֹא קָנָה לוֹ. **אִי נַמִּי** – אוֹ שֶׁיֹּאמְרוּ שֶׁפְּלוֹנִי אָמַר זְבִינְיָא לֵיהּ גְּלִימָא **וְלָא זָבַן לֵיהּ** – אֶקְנֶה לוֹ טַלִּית **וְלֹא** – וְלִבְסוֹף לֹא קָנָה לוֹ. עוֹנֶה הַגְּמָרָא: **אִם** כֵּן **לֵיתְנֵי** שֶׁהַטֶּעֶם שֶׁלֹּא יִקַּח בּוֹ הֶעָנִי דָּבָר אַחֵר הוּא **מִפְּנֵי הַחֲשָׁד, מַאי מִפְּנֵי שֶׁמְּעֲבִיר עַל דַּעְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, שְׁמַע מִינָּהּ** שֶׁהַטֶּעֶם הוּא **מִשּׁוּם דְּשַׁנֵּי הוּא** – שֶׁשִּׁנָּה מִדַּעַת בַּעַל הַבַּיִת, **וְכָל הַמַּעֲבִיר עַל דַּעַת שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת נִקְרָא גַּזְלָן.** וְכֵמוֹ כֵּן שִׁיטַת רַבִּי מֵאִיר בְּמִשְׁנָתֵנוּ שֶׁכֵּיוָן שֶׁשִּׁנָּה מִתְחַיֵּיב בְּכָל אוֹנְסִים.

הַגְּמָרָא מְבָאֶרֶת מַהוּ 'וְהַבְּרִיקָה'; שָׁנִינוּ בְּמִשְׁנָה: **הַשּׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר וְהַבְּרִיקָה** וכו' אוֹמֵר לוֹ הֵרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ. שׁוֹאֶלֶת הַגְּמָרָא: **מַאי וְהַבְּרִיקָה.** מַשִּׁיבָה הַגְּמָרָא: **הָכָא תַּרְגִּימוּ נְהוֹרֵיתָא** – שֶׁעָלְתָה לָהּ חוֹלִי בְּעֵין הַנִּקְרָא 'בְּרִקְיַת', וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לִרְאוֹת בְּרוּר. פֵּירוּשׁ נוֹסָף: **רָבָא אָמַר,** 'וְהַבְּרִיקָה' הֵיינוּ **אֲבָזֶקֶת** – 'תּוֹלַעַת רַקָּבוֹן', דְּהֵיינוּ שֶׁהַתּוֹלָעִים הִתְלִיעוּ רַגְלֵיהָ.

מַסְפֶּרֶת הַגְּמָרָא: **הַהוּא דַּאֲמַר לְהוּ אֲבָזֶקֶת בְּמִילְתָא דְּמַלְכָּא** – רְאִיתִי שֶׁאוֹכֵל עֵשׂ בִּבְגְדֵי הַמֶּשִׁי שֶׁל הַמֶּלֶךְ. **אָמְרוּ לֵיהּ בְּמַאי, בְּטָלֵי כֻּפָּא** – בִּבְגְדֵי פִּשְׁתָּן שֶׁהֵם לְבָנִים כְּכֻסֵּא **אוֹ בְּטָלֵי דְּהַב** – בִּבְגְדֵי צֶמֶר הַצְּבוּעִים אֲדוֹם כְּזָהָב. **אֵיכָא דְּאָמְרֵי בְּטָלֵי כֻּפָּא אָמַר** – שֶׁהֵשִׁיב שֶׁרָאָה בִּבְגְדֵי צֶמֶר וְשָׁכְחוּהוּ – וְהִנִּיחוּהוּ.

שָׁנִינוּ בְּמִשְׁנָה: **אוֹ שֶׁנַּעֲשֵׂית אַנְגָּרְיָא אוֹמֵר לוֹ הֵרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ:**

נִתְלַקֵּן רַב וּשְׁמוּאֵל בְּאֵיזֶה אוֹפֶן יָכוֹל לוֹמַר לוֹ הֵרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ: **אָמַר רַב, לֹא שָׁנוּ** שֶׁאוֹמֵר לוֹ הֵרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ, **אֶלָּא בְּאַנְגָּרְיָא חִוָּרֶת** – שֶׁנִּטְלָה לְעַבּוּדַת הַמֶּלֶךְ וּתְחִזּוּר בְּתוֹךְ יְמֵי הַשְּׁכִירוּת וְיִהְיֶה לוֹ אִפְשָׁרוּת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ, **אֲבָל בְּאַנְגָּרְיָא שְׁאֵינָהּ חִוָּרֶת** בְּתוֹךְ יְמֵי הַשְּׁכִירוּת, נַחְשֹׁב כְּמוֹ שֶׁמֵּתָה הַבְּהֵמָה וְחַיָּיב **לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר** אַחֵר. **וּשְׁמוּאֵל אָמַר, בֵּין אַנְגָּרְיָא חִוָּרֶת בֵּין אַנְגָּרְיָא שְׁאֵינָהּ חִוָּרֶת, אִם בָּרְרָךְ הֲלִיכָה נִיטְּלָה** – אִם עִבְדֵי הַמֶּלֶךְ שִׁלְּקְחוּ הַחֲמוֹר הוֹלְכִים בְּכִיוּוּן הַדֶּרֶךְ שֶׁהַשּׁוֹכֵר הוֹלֵךְ, **אוֹמֵר לוֹ הֵרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ,** וְשָׁכוֹר חֲמוֹר אַחֵר וְתֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶם עַד שֶׁיִּמְצְאוּ חֲמוֹר אַחֵר וְיַחֲזִירוּ לְךָ אֶת הַחֲמוֹר. **וְאִם לָאו בָּרְרָךְ הֲלִיכָתָהּ נִיטְּלָה** – שֶׁלֹּא לְקִחוּהָ לְדֶרֶךְ שֶׁהוֹלֵךְ הַשּׁוֹכֵר, **חַיָּיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר** אַחֵר.

הַגְּמָרָא מַקְשָׁה עַל שְׁמוּאֵל מִבְּרַייְתָא. מַקְשָׁה הַגְּמָרָא: **מֵיתִיבִי, הַשּׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר וְהַבְּרִיקָה אוֹ שֶׁנִּשְׁתַּטְּתָה** וְאֵינָהּ רְאוּיָה לִרְכּוֹב עָלֶיהָ, אַף אִפְשָׁר לְשֹׁאת עָלֶיהָ מַשָּׂאוֹי בְּטוּרְח, **אוֹמֵר לוֹ הֵרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ,** וְאִם **מֵתָה אוֹ שֶׁנַּעֲשֵׂית אַנְגָּרְיָא, חַיָּיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר.** וְסוֹתְרִים דִּבְרֵי הַבְּרַייְתָא לְמִשְׁנָתֵנוּ שֶׁאָמְרָה שֶׁכְּשֶׁנַּעֲשֵׂית אַנְגָּרְיָא אוֹמֵר לוֹ הֵרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ. וּמִמַּשִּׁיכָה הַגְּמָרָא לִשְׁאוֹל: **בְּשִׁלְמָא לְרַב לֹא קַשְׁיָא,** שֶׁכֵּן אִפְשָׁר לְיַישֵׁב שִׁבָּאן – מִשְׁנָתֵנוּ מְדַבֶּרֶת **בַּאֲנַגְּרְיָא חִוָּרֶת** וְלֶכְן אוֹמֵר לוֹ הֵרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ, וּבָאן – בְּבְרַייְתָא מְדוּבָּר **בַּאֲנַגְּרְיָא שֶׁאֵינָהּ חִוָּרֶת** וְלֶכְן חַיָּיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחֵר. **אֶלָּא לְשְׁמוּאֵל** שֶׁסּוֹבֵר שֶׁאֵין חִילּוּק בֵּין אַנְגָּרְיָא חִוָּרֶת וּבֵין אַנְגָּרְיָא שְׁאֵינָהּ חִוָּרֶת, **קַשְׁיָא.**

אִפְשָׁרוּת לְיַישֵׁב: **וְכִי תֵּימָא לִשְׁמוּאֵל נַמִּי לֹא קַשְׁיָא,** מִפְּנֵי שֶׁבָּאן בְּמִשְׁנָתֵנוּ מְדוּבָּר **שֶׁבָּרְרָךְ הֲלִיכָתָהּ נִיטְּלָה** וְלֶכְן אוֹמֵר לוֹ הֵרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ, וּבָאן בְּבְרַייְתָא מְדוּבָּר **שֶׁלֹּא בָּרְרָךְ הֲלִיכָתָהּ נִיטְּלָה** וְלֶכְן חַיָּיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר. דּוּחֶה הַגְּמָרָא: אֵין לוֹמַר כֵּן, **הָא מְדַקְדְּקָתְנִי סֵיפָא** 'רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר **אִם בָּרְרָךְ הֲלִיכָתָהּ נִיטְּלָה** אוֹמֵר לוֹ הֵרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ **וְאִם לָאו חַיָּיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר',** מִכְּלָל דִּלְהַדְּיָא קָתָנֵי **לֹא שְׁאֵינִי לֵיהּ** – שְׁתֵּי קַמָּא סָבַר שְׁאֵין חִילּוּק בֵּינֵיהֶם.

הַגְּמָרָא מְיַישֶׁבֶת לְדִבְרֵי שְׁמוּאֵל. מְיַישֶׁבֶת הַגְּמָרָא: **אָמַר לְךָ שְׁמוּאֵל, לְאוֹ מִי אִיכָּא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר דְּקַאֵי כְּוָותֵי** – שֶׁמַּחֲלֹק כְּדִבְרֵי בֵּין אִם בְּדֶרֶךְ הֲלִיכָתָהּ נִיטְּלָה אוֹ לֹא, **אֲנָא דְּאָמְרֵי כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר.**

תִּירוּץ נוֹסָף לְדִבְרֵי שְׁמוּאֵל. מִתְרַצַת הַגְּמָרָא: **אִיבָּעֵית אֵימָא, כּוּלָּהּ** – כָּל דִּבְרֵי הַבְּרַייְתָא בֵּין הָרִישָׁא וּבֵין הַסֵּיפָא, דִּבְרֵי **רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר הִיא, וְחִפּוּרֵי מִיחְפְּרָא וְהָכִי קָתָנֵי, הַשּׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר וְהַבְּרִיקָה אוֹ נִשְׁתַּטְּתָה אוֹמֵר לוֹ הֵרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ, מֵתָה אוֹ שֶׁנַּעֲשֵׂית אַנְגָּרְיָא חַיָּיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר,** וּמִסְּיֵיגַת הַבְּרַייְתָא, **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁחַיָּיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר כְּשֶׁלֹּא **בָּרְרָךְ הֲלִיכָתָהּ נִיטְּלָה אֲבָל** אִם **נִיטְּלָה בָּרְרָךְ הֲלִיכָתָהּ אוֹמֵר לוֹ הֵרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ,**